

BÉKEFFY, László

(1891-1962) -nével

Az aranyokleveles Jankovich Magda és édesanyja,
a gyémántdiplomás Kürthy Sári

(Novotta Ferenc felvétele)

M. Hírel 1968

Egy színésznő emlékezik

Mintha rögtönzött színháztörténeti előadást hallgattam volna. Dokumentumokat egy színésznő legszemélyesebb sorsáról, a koráról, amelyben szerepeit „játszta”, a kulisszák világáról, művésztársakról. S még szomorú mementőt is a fasizmus barbárságáról.

Mert ki ne emlékezne Békeffy Lászlóra, Magda férjére, a Pódium Kabaré művészeti igazgatójára, a nagyszerű konferansziéra, aki az elromlott függönyzsinór apropójaként a faszizta vezetőkéről rögtönözte híres mondatát: „Tessék csak nyugodtan várni, fel fogják húzni!”

Békeffy Lászlót 1942 márciusában tartóztatták le, németellenes és földalatti mozgalomban való részvétel vádjával halálra ítélték, majd büntetését 12 évre változtatták. A Komáromi várbörtönből 1944 tavaszán Dachaubá deportálták. A felszabadulás után egy évig feküdt svájci szanatóriumban. Magdát a svájci követség vitte ki hozzá, ő volt az Arlberg express első magyar civil utasa. Genfben két évig éltek, aztán Békeffy Sir Alexander Kordához szerződött Londonba. New Yorkba két estére hívták, s két estéből tíz év lett. 1962-ben Zürichben halt meg, szívtájkban.

Magda Zürichben telepedett le, ma is ott él, húszévi fapótlét után 1965-ben járt itthon először, édesanyját, a gyémántdiplomás színésznőt, Jankovichné Kürthy Sárít látogatni meg.

Az idei családi látogatás a Színház és Filmművészeti Főiskola figyelmessége folytán amolyan hivatalos jelleget is öltött. Jankovich Magda a főiskola igazgatói szobájában könyök, fekete-káv és meghitt beszélgetés közben lámpalázás örömmel vette át Nádasdy Kálmán igazgatótól és Szinetár Miklós főreendőtől az aranyoklevelet. Annak bizonyosságául hogy... nos igen, ötven évvel ezelőtt végezte el az »Orsz. Magy. Kir. Színművészeti Akadémiát«. Szép piros dobozban nyugszik a díszoklevél, Magda szomorkás mosollyal nézi...

Közben Sári meséli: — A lányom Beöthy Lászlónál vizsgázott, a Nórából. Sikere volt, három helyre is akarták szerződtetni. Kassára, a Nemzetibe és a Magyarba.

Mikor volt ez?

— 1917-ben...

Öt évre szerződött Jankovich Magda a Magyar Színházba, A Kőszívű ember fiaiban Jászai Mari, Törzs volt a partnere. A Színháztudományi Intézetben őrzik Jászai Mari ajándékát, egy meissenai kosarat. »Kedves pályatársnőmnek, a kis Jankovich Magdának szeretettel, Jászai Mari.« Sok híres darabban játszott, a Sasfókban Törzs Jenővel, a Fedorában a vendégszereplő Góth házaspárral. A kedves régi partnerek, Uray, Z. Molnár, Báthory Géza — mind elmentek már. 150-es széria Molnár Színházában — Darvas Lillivel. »Ebben a darabban játsztam utoljára színpadon. New Yorkban, 1958-ban.«

1926-ban Bárdóshoz szerződött a Reneszánsz Színházba. A menyasszonyban Somlay Artúr a partner. Fellépett Wertheimer Elemér színházában, az Andrássy útiában. »A legemlékezetesebb volt Buttykai Ezüstsirálya. Ennek a premierjén ismertem meg Lacit. Bejött az öltözőmbé, bemutatkozott, gratulált. Aztán hozzám szegődött. Az esküvőnkön Hegedűs Gyula és Nadányi Emil, a 8 órai Ujság főszerkesztője voltak a tanúk.«

Mikor volt ez?

— 1922-ben.

*

Magda már visszarepült Zürichbe, poggyászában a színészi pályafutást elismerő aranyoklevél, kelt Budapesten, 1968. május 2-án. Vitte a múlt emlékeit — és a jelenét is, az itthon megtekintett színházi előadások élményét.

Mert színész és néző számára egyaránt: a színház olyan ünnep, amelyhez nincsen fogható.

H. M.

*

